

«فصلنامه آموزش و ارزشیابی»
سال ششم - شماره ۲۲ - تابستان ۱۳۹۲
ص. ص. ۸۷-۹۷

مقایسه فراگیران دختر و پسر در فراتحلیل خودکارآمدی

معصومه قائدرحمتی^۱
مسعود اسدی^۲
اصغر شیرعلی‌پور^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۰۳/۲۷
تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۱/۱۰/۰۶

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف بهره‌گیری از یکی از شیوه‌های نوین پژوهش، تحت عنوان «فراتحلیل»، به تحلیل و ترکیب نتایج پژوهش‌های انجام شده در کشور ایران، در زمینه مطالعات خودکارآمدی، انجام شده است. بدین منظور، تعداد ۲۵ پژوهش انجام یافته در زمینه مطالعات خودکارآمدی از مراکز پژوهشی کشور گردآوری شد. پژوهش‌ها بر اساس این فهرست که شامل مؤلفه‌های روش‌شناختی تحقیق مانند پرسش‌ها، فرضیه‌ها، اهداف، جامعه آماری، نمونه‌گیری، روش پژوهش، روش آماری، روایی و پایایی پرسشنامه‌ها است، برای فراتحلیل انتخاب شدند. تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم افزار فراتحلیل جامع صورت گرفت. نتایج پژوهش حاضر با بهره‌گیری از روش ترکیب اندازه اثر به روش «اشمیت وهانتر» نشان داد که بین دانش‌آموزان دختر و پسر در خودکارآمدی تفاوت وجود دارد. اندازه اثر خودکارآمدی پسران، بیشتر از دختران بدست آمد، بدین معنی که پسران نسبت به دختران دارای خودکارآمدی بالاتری هستند.

واژگان کلیدی: فراتحلیل، خودکارآمدی، دانش‌آموزان دختر و پسر.

۱- کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه خوارزمی
۲- دانشجوی دکتری مشاوره دانشگاه خوارزمی.
۳- کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه خوارزمی

مقدمه:

در سال‌های اخیر با رشد تحقیقات در حوزه‌های مختلف علوم و مواجه شدن جامعه علمی با انفجار اطلاعات، آماردانان به این نتیجه رسیده‌اند که اطلاع و تسلط بر تمامی ابعاد یک رشته و به روز بودن در این زمینه تا حدود زیادی امکان پذیر نیست، لذا انجام پژوهش‌های ترکیبی گسترش روز افزون یافته است (ازکیا و توکلی، ۱۳۸۵). از آنجایی که ذهن انسان توانایی ترکیب و انتظام داده‌های منتج از مطالعات فراوان را ندارد، به ناچار باید از روشی که به فراتحلیل^۱ موسوم شده استفاده کرد (بهراد، ۱۳۸۴). فراتحلیل نوع خاصی از مطالعات مروری نظام‌دار^۲ است که منجر به خلاصه‌ای از اطلاعات کلی به صورت اطلاعات کمی می‌شود (سهرابی‌فرد، ۱۳۸۵). همچنین فرا تحلیل برای پیدا کردن، ارزشیابی کردن، ترکیب و در صورت نیاز، جمع‌بندی آماری مقاله‌هایی می‌پردازد که قبلاً پیرامون یک موضوع خاص به رشته تحریر در آمده‌اند (عابدی، عریضی و شواخی، ۱۳۸۴). فرا تحلیل به عنوان یک روش مطالعاتی که توسعه و انباشت دانش، مقابله یافته‌ها برای آزمون تطبیق پذیری آنها، یکی از اهداف اصلی آن به شمار می‌رود، امروزه جایگاه ویژه‌ای را در عرصه پژوهش به خود اختصاص داده است (ازکیا و توکلی، ۱۳۸۵). انجام فرا تحلیل اقتضا دارد که تعداد قابل اتکایی از کارهای پژوهشی در موضوعی واحد در جامعه وجود داشته باشد، از این رو انجام آن در حوزه‌ها و موضوعاتی امکان پذیر است که حداقل به لحاظ کمی تعداد تحقیقات در آن، درخور توجه باشد که موضوع تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان دختر و پسر در متغیر خود کارآمدی^۳ یکی از آن موضوعات است.

خودکارآمدی بنیادی‌ترین سازوکار انسان برای اداره و کنترل حوادث تأثیر گذار بر زندگی و سلامت افراد و همچنین به عنوان بخش مهمی از سیستم «خود^۴»، به توانایی ادراک شده فرد در انجام یک تکلیف یا کنار آمدن با موقعیت‌های خاص اطلاق می‌شود که در عملکرد مناسب افراد نقش اساسی ایفا می‌کند (ویلنت، ۲۰۰۳). همچنین بر طبق دیدگاه شناختی اجتماعی بندورا (۲۰۰۳)، خودکارآمدی توانایی فرد در انجام یک عمل خاص در کنار آمدن بایک موقعیت ویژه است؛ به عبارتی خودکارآمدی به قضاوت‌های افراد در رابطه با توانایی‌شان برای به ثمر رساندن سطوح طراحی شده عملکرد اطلاق می‌شود. ممکن است افراد از لحاظ توانایی‌ها و در شرایط یکسان یا یک شخصی در شرایط متفاوت، عملکرد ضعیف، خوب یا فوق‌العاده‌ای داشته باشد که این به خودکارآمدی شخص بستگی دارد (استین و مینهارت، ۲۰۰۸). افراد دارای خودکارآمدی بالا از فرصت‌های محیطی به خوبی استفاده می‌نمایند و سعی دارند بر محدودیت‌های محیط چیره شوند. ولی افراد ناکارآمد در قبال موانع و محدودیت‌ها ناامید می‌شوند (حمیدی پور، ۱۳۷۷).

-
- 1- Meta analysis
 - 2- Systematic review
 - 3- Self efficacy
 - 4- Self

مطالعات نشان می‌دهند که در مورد خودکارآمدی تفاوت‌های فردی و گروهی بسیاری موجود است. از آن جمله باید به مطالعاتی که به بررسی تفاوت‌های جنسیتی در زمینه خودکارآمدی پرداخته‌اند، اشاره نمود. نتایج بعضی از پژوهش‌ها، حاکی از عدم تأثیر عامل جنسیت در زمینه خودکارآمدی می‌باشد (آندرمین و یونگ، ۱۹۹۴) در حالی که لین و هید (۱۹۸۹) بر اساس فراتحلیلی که در مورد تأثیر متغیر جنسیت بر توانایی‌های شناختی انجام دادند، نشان دادند که بین زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد، بلکه تفاوت در زمینه روش‌های یادگیری آنان است (به نقل از البرزی و سامانی، ۱۳۷۸). همچنین پاژره و میلر (۱۹۹۴) دریافتند که دانشجویان مرد نسبت به دانشجویان زن باورهای خودکارآمدی قوی‌تری را در توانایی‌هایشان نشان می‌دهند. پاژره (۱۹۹۵) دریافتند که پسران و دختران در توانایی‌هایشان برای حل مسائل تفاوت ندارند. پاژره و گراهام^۱ (۱۹۹۹) در مطالعه‌ای روی دانش‌آموزان جدید ورود مدرسه راهنمایی دریافتند که دختران نسبت به پسران باورهای خودکارآمدی پایین‌تری را گزارش کردند. در ایران نیز شاهماری سوها (۱۳۸۶) طبق پژوهش انجام شده خود در این زمینه اشاره می‌کند که تفاوتی بین خودکارآمدی دختر و پسر وجود ندارد.

وجود این تناقض‌ها باعث می‌شود که چالش‌های ناشی از وجود پاسخ‌های متعدد به یک پرسش پژوهشی واحد از طریق روش‌های کمی فراتحلیل حل شود. ترکیب نتایج عددی حاصل از چند مطالعه، برآورد دقیق مشخصه‌های توصیفی، تبیین ناهماهنگی‌ها را در مجموعه یافته‌های پژوهشی ممکن می‌سازد. همچنین ترکیب نتایج و استفاده از پژوهش‌های انجام شده (به عنوان واحد تحلیل) در قالب فراتحلیل، برای به دست آوردن یک تصویر کلی و بدون ابهام از یک موضوع پژوهشی، به مراتب مفیدتر و مؤثرتر از تعریف طرح‌های پژوهشی جدید در آن موضوع است (هومن، ۱۳۸۷). بر این اساس پژوهش‌هایی که در زمینه تفاوت‌های جنسیتی در متغیر خودکارآمدی دانش‌آموزان انجام شده، برای بدست آوردن یک تصویر کلی و بدون ابهام از این موضوع پژوهشی ضروری به نظر می‌رسد. لذا در پژوهش حاضر سعی شده است تا به بررسی و ترکیب نتایج پژوهش‌های انجام شده در ایران، در زمینه تفاوت‌های جنسیتی در متغیر خودکارآمدی دانش‌آموزان، اقدام شود. با توجه به تمهیدات یاد شده هدف از انجام این پژوهش، بررسی تفاوت خودکارآمدی دانش‌آموزان دختر و پسر است بر این اساس سؤال پژوهش حاضر عبارت است از:

۱- آیا بین خودکارآمدی دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری وجود دارد؟

روش پژوهش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

روش مورد استفاده در این پژوهش فرا تحلیل مطالعات انجام شده با استفاده از شیوه کمی سازی اندازه اثر بوده است. جامعه آماری پژوهش حاضر را تمامی پژوهش‌هایی انجام شده توسط دستگاه‌های اجرایی، پایان‌نامه‌ها و پژوهش‌های چاپ شده در مجلات علمی و پژوهشی کشور ایران تا زمان انجام پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهند. پژوهش‌های یاد شده به بررسی نقش خودکارآمدی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌پردازند. برای یافتن پژوهش‌های مربوط از منابع ذیل استفاده شده است: ۱- مرکز اسناد و اطلاعات مدارک علمی ایران ۲- پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی ۳- کتابخانه ملی ایران ۴- پژوهش‌ها و انتشارات پژوهشگاه مطالعات تعلیم و تربیت ۵- دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم تحقیقات و فناوری. در ابتدای کار قرار بر این بود که روش نمونه‌گیری، نمونه‌گیری گلوله برفی باشد؛ در شروع نیز از منابع، اطلاعات، مقالات و پژوهش‌های انجام شده ردیابی شد ولی چون خیلی از پژوهش‌ها و مقالات انجام شده از نظر رعایت تمام جوانب یک پژوهش علمی مورد استفاده در روش فراتحلیل مناسب نبود به ناچار با مراجعه به منابع ذکر شده فوق، از میان ۶۰ پژوهش جمع‌آوری شده، تعداد ۲۵ پژوهش، به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد. جزئیات پژوهش‌ها در جدول (۱) آمده است. ملاک انتخاب این مطالعات، روش پیشنهادی (تابانه و لهانا، ۲۰۰۴) می‌باشد که عبارت است از:

(۱) مطالعه با حجم نمونه زیاد

(۲) ابزار اندازه‌گیری مناسب و دارای پایایی و روایی لازم

(۳) پژوهش‌های کارشناسی‌ارشد و بالاتر

(۴) روش نمونه‌گیری مناسب (نمونه‌گیری تصادفی). برای گردآوری اطلاعات این پژوهش، از چک لیست گزینش طرح‌های پژوهشی که شامل مؤلفه‌های روش‌شناختی پژوهش مانند پرسش‌ها، فرضیه‌ها، اهداف، جامعه آماری، نمونه‌گیری، روش پژوهش، روش آماری، روایی و پایایی است، برای فراتحلیل انتخاب شد. برای تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده از پژوهش‌های مورد نظر، پس از کدگذاری، از برنامه فراتحلیل جامع^۱ برای انجام محاسبات آماری استفاده شد، بدین ترتیب که آزمون‌های آماری استفاده شده در فرضیات پس از تبدیل به اندازه اثر^۲ از طریق فرمول‌های ارائه شده توسط ولف (۱۹۸۲)، با ترکیب اندازه‌های اثر به روش هانتز و اشمیت مورد تحلیل قرار گرفتند. برای تفسیر اندازه اثر از جدول کوهن (۱۹۷۷) استفاده شد. تحلیل آماری این فرضیه با استفاده از نرم‌افزار فراتحلیل جامع ۷۲ و به روش ترکیب اندازه اثر صورت گرفت.

1- Comprehensive meta-analysis

2- Effect size

جدول ۱. اطلاعات تفصیلی پیرامون پژوهش‌های مورد استفاده در فراتحلیل (نمونه پژوهش)

ردیف	نام پژوهشگر	محل پژوهش	سال پژوهش	ردیف	نام پژوهشگر	محل پژوهش	سال پژوهش
۱	اقدس اعرابیان و همکاران	تهران	۱۳۸۱	۱۴	مرضیه رضایی درویشی	تهران	۱۳۸۵
۲	شهلا البرزی و سیامک سامانی	شیراز	۱۳۸۷	۱۵	دیبا سیف و همکاران	شیراز	۱۳۸۶
۳	اکبر رضایی و علی اکبر سیف	ارومیه	۱۳۸۲	۱۶	فضایل شاهماری سوها	اردبیل	۱۳۸۶
۴	تیمور آقا ملایی و همکاران	هرمزگان	۱۳۸۷	۱۷	اصغر شیرعلی پور	مرند	۱۳۸۸
۵	شهریار امینی	شهرکرد	۱۳۸۱	۱۸	محمد نقی فراهانی، هادی کرامتی	تهران	۱۳۸۱
۶	سعیده پیر حسینلو	تهران	۱۳۸۲	۱۹	محمد باقر کجباف و همکاران	اصفهان	۱۳۸۲
۷	همیلا تکلی	تهران	۱۳۷۸	۲۰	پروین کدیور	تهران	۱۳۸۲
۸	حسین حافظی	دلفان	۱۳۸۷	۲۱	هادی کرامتی، مهرناز شهر آرای	تهران	۱۳۸۳
۹	حمیده حضرتی	تهران	۱۳۷۸	۲۲	محسن پور و همکاران	تهران	۱۳۸۶
۱۰	اقبال حکمتی نژاد	شیراز	۱۳۸۰	۲۳	آمنه مدرکی	فسا	۱۳۸۶
۱۱	سعدی خادم	دیواندره	۱۳۸۴	۲۴	زهرا نصر اصفهانی	تهران	۱۳۸۲
۱۲	اکبر رضایی، علی اکبر سیف	ارومیه	۱۳۸۲	۲۵	لیندا وارثانیان	تهران	۱۳۸۰
۱۳	غلامرضا رجیبی و همکاران	اهواز	۱۳۸۴				

یافته‌ها

برای آزمون این فرض پژوهشی حدود ۲۵ مطالعه که اندازه اثر آنها در جدول (۲) ارایه شده، مشخص شده است.

جدول ۲- اندازه اثر خودکارآمدی با توجه متغیر جنسیت در هر یک از ۲۵ مطالعه

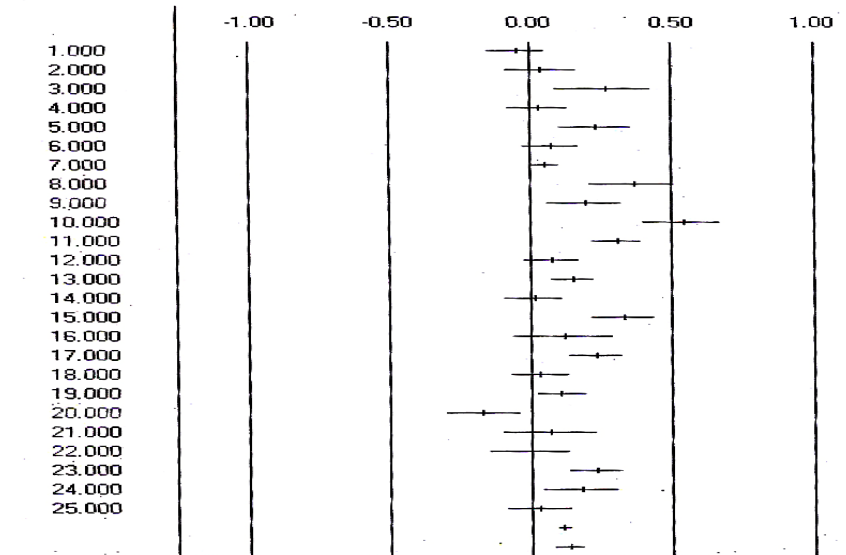
مقدار p	فاصله اطمینان ۹۵٪		اندازه اثر	خلاصه آماره‌ها فراتحلیل مطالعه‌ها
	حد بالایی اندازه اثر	حد پایینی اندازه اثر		
۰/۴۱۹	۰/۰۶۰	- ۰/۱۴۱	-۰/۰۴۲	۱
۰/۴۹۵	۰/۱۶۵	- ۰/۰۸۰	۰/۰۴۳	۲
* ۰/۰۰۳	۰/۴۳۰	۰/۰۹۵	۰/۲۷۱	۳
۰/۵۲۹	۰/۱۳۹	- ۰/۰۷۲	۰/۰۳۴	۴
* ۰/۰۰۰	۰/۳۶۴	- ۰/۰۶۷	۰/۲۳۹	۵
۰/۱۱۲	۰/۱۷۹	- ۰/۱۰۶	۰/۰۸۱	۶
* ۰/۰۳۲	۰/۱۱۰	- ۰/۰۱۹	۰/۰۵۸	۷
* ۰/۰۰۰	۰/۵۱۵	- ۰/۰۰۵	۰/۳۷۴	۸
* ۰/۰۰۴	۰/۳۳۰	- ۰/۲۱۳	۰/۲۰۱	۹
* ۰/۰۰۰	۰/۶۶۷	- ۰/۰۶۵	۰/۵۴۷	۱۰
* ۰/۰۰۰	۰/۳۹۳	۰/۳۹۹	۰/۳۰۹	۱۱
۰/۱۱۲	۰/۱۷۹	- ۰/۲۱۹	۰/۰۸۱	۱۲
* ۰/۰۰۰	۰/۲۲۹	- ۰/۰۱۹	۰/۱۵۶	۱۳
۰/۷۳۹	۰/۱۱۶	- ۰/۰۸۰	۰/۰۷۱	۱۴
* ۰/۰۰۰	۰/۴۳۵	- ۰/۰۸۳	۰/۳۳۱	۱۵
۰/۱۸۵	۰/۲۹۳	- ۰/۲۱۹	۰/۱۲۱	۱۶
* ۰/۰۰۰	۰/۳۳۰	- ۰/۰۵۸	۰/۲۳۸	۱۷
۰/۵۱۸	۰/۱۳۲	- ۰/۱۴۲	۰/۰۳۳	۱۸
* ۰/۰۱۲	۰/۱۹۹	- ۰/۰۶۷	۰/۱۱۳	۱۹
* ۰/۰۱۵	- ۰/۰۳۴	۰/۰۲۵	- ۰/۱۶۹	۲۰
۰/۳۹۷	۰/۲۳۴	- ۰/۲۹۹	۰/۰۷۲	۲۱
۰/۹۸۹	۰/۱۳۹	- ۰/۰۹۴	۰/۰۰۱	۲۲
* ۰/۰۰۰	۰/۳۲۶	- ۰/۱۳۷	۰/۲۳۵	۲۳
* ۰/۰۰۸	۰/۳۱۳	- ۰/۱۴۱	۰/۱۸۵	۲۴
۰/۵۲۸	۰/۱۴۷	- ۰/۰۵۰	۰/۰۳۶	۲۵
* ۰/۰۰۰	۰/۱۴۱	۰/۰۴۷	۰/۱۲۰	اثرات ترکیبی ثابت
* ۰/۰۰۰	۰/۱۹۰	۰/۰۶۹	۰/۱۳۹	اثرات ترکیبی تصادفی

*P<0/05

جدول ۲ نشان می‌دهد که بزرگ‌ترین مقدار اندازه اثر مربوط به مطالعه ۱۰ و کوچک‌ترین آن مربوط به مطالعه ۲۲ می‌باشد. همچنین جدول ۱ نشان می‌دهد که هم اثرات ثابت و هم اثرات تصادفی در سطح

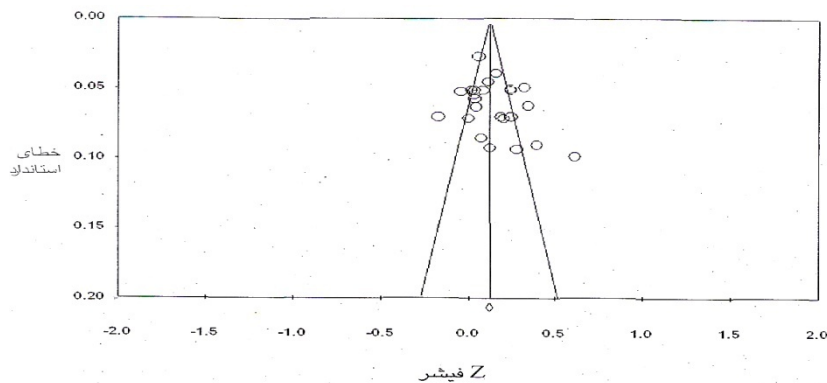
۰/۰۵ معنی دار می باشد. نمودار ۱ فاصله اطمینان اندازه اثر برای ۲۵ مطالعه مربوطه نیز مؤید این مطلب است.

نمودار ۱. نمودار ترسیمی فاصله اطمینان اندازه اثر برای ۲۵ مطالعه

بخشی از هر فراتحلیل ارزیابی سوگیری انتشار است که ناشی از انتشار پژوهش‌های چاپ شده (معنی دار) و عدم انتشار پژوهش‌های چاپ نشده (غیر معنی دار) و انواع خطاها می باشد. هر فراتحلیلی به سبب ملاک‌های انتخاب و حذف مطالعات، مقداری سوگیری دارد. نمودار ۲ سوگیری انتشار را نشان می دهد.

نمودار ۲. نمودار قیفی مربوط به سوگیری انتشار در ۲۵ مطالعه

با توجه به نمودار ۲ مطالعاتی که خطای استاندارد پایین دارند و در بالای قیف جمع می شوند، دارای سوگیری انتشار نیستند و هر چه مطالعات به سمت پایین کشیده شوند، خطای استاندارد آنها بالا می رود و دارای سوگیری انتشار می باشند. با توجه به نمودار ۲ مطالعات مورد استفاده در پژوهش حاضر، به میزان

کم، دارای سوگیری انتشارمی باشد. جدول ۲ نتایج فراتحلیل خودکارآمدی دانش‌آموزان دختر و پسر را نشان می‌دهد.

جدول ۳- یافته‌های فراتحلیل به روش ترکیب اندازه اثر

سطح معنی‌داری (X)	درجه آزادی (X)	آزمون همگنی : مقدار (X)	فاصله اطمینان ۹۵٪ اندازه اثر تصادفی	واریانس تبیین شده	اثرات ترکیبی تصادفی	اثرات ترکیبی ثابت	تعداد مطالعه	آماره‌های فراتحلیل فرض پژوهش
۰/۰۰۰	۲۴	۱۳۵/۵۶۶*	۰/۰۸۷	۰/۱۹۰	۰/۱۴۴	۰/۱۲۰	۲۵	تفاوت خودکارآمدی پسران و دختران

* ناهمگن در سطح ۰/۰۱ (معنی‌دار بودن آن ناخالص بودن رابطه بین دو متغیر و نیاز به بررسی اثر متغیرهای مداخله‌گر را تأیید می‌کند).

داده‌های جدول ۲ نشان داد که میانگین اندازه اثر (اثرات ترکیب تصادفی) تفاوت خودکارآمدی دختران و پسران در نمونه مورد پژوهش معادل ۰/۱۲۰ و میزان خودکارآمدی ۰/۱۴۴ می‌باشد. از آنجا که اندازه اثر برآورد شده در محدوده اطمینان اندازه اثر است، لذا وجود تفاوت خودکارآمدی دختران و پسران تأیید می‌شود. همچنین آزمون همگنی دارای مقادیر معنی‌دار است و این ناهمگن بودن احتمالاً به وجود متغیرهای مداخله‌گر است.

بحث و نتیجه‌گیری

این مطالعه با عنایت به پیشینه نظری و سوابق پژوهشی در حوزه خودکارآمدی و مقایسه فراگیران دختر و پسر در همین زمینه طراحی شده است. در این تحقیق سعی بر آن بوده است که با استفاده از روش فراتحلیل به مقایسه دختران و پسران در زمینه خودکارآمدی پرداخته شود. در روش فراتحلیل پژوهشگر، با ثبت ویژگی‌ها و یافته‌های توده‌ای از پژوهش‌ها در قالب کمی، آنها را آماده استفاده از روش‌های نیرومند آماری می‌کند. بدین منظور برای انجام مطالعه، یک فهرست جهت جمع‌آوری اطلاعات مربوط به پژوهش‌های انجام شده در خصوص موضوع تهیه شد که با توجه به متغیرهای کلیدی، فرضیات و سؤالات پژوهشی، مورد استفاده قرار گرفت. با تعداد نمونه ۲۵ پژوهش انجام شده در فرضیه تحقیق، با توجه به اندازه اثر محاسبه شده، وجود تفاوت خودکارآمدی دختران و پسران تأیید شد. این یافته با مطالعات پاژره و میلر (۱۹۹۴)، پاژره و گراهام (۱۹۹۹) و حضرتی (۱۳۷۸) هم‌خوانی دارد. تفاوت در باورهای خودکارآمدی دختران و پسران می‌تواند نتیجه عوامل مختلفی باشد. شاید به این علت باشد که

دختران به خاطر داشتن عواطف بالا در مقابله با نتیجه کم و شکست در درس‌هایشان خیلی زودتر ناامید می‌شوند و یا شکست را به فقدان توانایی نسبت دهند ولی پسران دیرتر این شکست را می‌پذیرند و احساس ناامیدی می‌کنند و همچنین توانایی بیشتری در مقابل مشکلات از خود نشان می‌دهند. پرسشنامه خودکارآمدی شرر یک پرسشنامه عمومی است چون اکثر تحقیقات از این پرسشنامه استفاده کرده‌اند و جنبه عمومی دارد. بنابراین بر دروس خاصی تأکید ندارد. لذا شاید یکی از دلایل اینکه توانمندی پسران در زمینه خودکارآمدی بیشتر است به دلیل نوع استفاده از ابزار باشد.

مهم‌ترین محدودیت پژوهش حاضر، نحوه نگارش پژوهش‌ها توسط نویسندگان مختلف و دسترسی سخت به آنها بود. با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، دست اندرکاران آموزش و پرورش، به ویژه مشاوران مدارس مشاوره، می‌توانند با اهمیت دادن به تفاوت‌های فردی و جنسیتی دانش‌آموزان و تدوین برنامه‌هایی جهت ارتقاء خودکارآمدی دانش‌آموزان، موجبات موفقیت تحصیلی آنان را فراهم سازند. علاوه بر آن از آنجایی که بررسی خودکارآمدی دانش‌آموزان می‌تواند به معلمان در پیش‌بینی عملکرد دانش‌آموزان کمک کند (شانک، ۲۰۰۰)، به معلمان توصیه می‌شود که به همان اندازه که برای عملکرد واقعی دانش‌آموزان اهمیت قائل می‌شوند، به خود ارزشیابی‌های دانش‌آموزان از توانایی‌هایشان نیز توجه نمایند و تفاوت‌های جنسیتی را در خود کارآمدی مدنظر قرار دهند. همچنین پیشنهاد می‌شود برای ارتقاء خودکارآمدی دانش‌آموزان، برنامه‌های مدون در سطوح فردی، خانوادگی و همچنین فعالیت‌های مدرسه، برای دانش‌آموزان در نظر گرفته شود. علاوه بر آن با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود که علاوه بر آموزش، به پرورش باورهای خودکارآمدی دانش‌آموزان دختر بیشتر توجه کنند. برگزاری امتحانات ساده به منظور شکل‌گیری تجارب مثبت از عملکرد، ترغیب کلامی دانش‌آموزان برای فعالیت‌های بیشتر، ارائه الگوهای موفق به دانش‌آموزان، می‌تواند کمک شایانی در تقویت باورهای خودکارآمدی در این دانش‌آموزان ایفا کند. کاربرد یافته‌های پژوهش فوق برای دست اندرکاران آموزش و پرورش به ویژه مشاوران، آن است که به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در باورهای معرفت‌شناختی و باورهای انگیزشی توجه نمایند و به منظور سوق دادن آنان به هدف‌گزینه‌های سازگارانه‌تر، باورهایشان را در خصوص ماهیت و فرایند دریافت دانش، تحول بخشد. به پژوهشگران نیز پیشنهاد می‌شود متغیر خودکارآمدی و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی را در دروس مختلف و همچنین در سطوح مختلف تحصیلی برای دختر و پسر به طور مجزا مورد بررسی قرار دهند.

منابع

- البرزی، شهلا؛ سامانی، سیامک. (۱۳۷۸). بررسی و مقایسه باورهای انگیزشی و راهبردهای خود تنظیمی برای یادگیری در میان دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع راهنمایی مراکز تیزهوشان شهر شیراز. **مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز**، دوره پانزدهم، شماره ۱، ۱-۱۱.
- ازکیا، مصطفی؛ توکلی، محمود. (۱۳۸۵). فراتحلیل مطالعات رضایت شغلی در سازمان‌های آموزشی، **نامه علوم اجتماعی**، شماره ۲۷، ۱-۲۶.
- بهراد، بهنام. (۱۳۸۴). فراتحلیل شیوع ناتوانی‌های یادگیری در دانش‌آموزان ابتدایی ایران. **پژوهش در حیطه کودکان استثنایی**، ۵(۴)، ۴۳۶-۴۱۷.
- عابدی، احمد؛ عریضی، حمیدرضا و شواخی، علیرضا. (۱۳۸۴). فرا تحلیل عوامل مؤثر بر افزایش کار بست یافته‌های پژوهشی در وزارت آموزش و پرورش. **فصلنامه نوآوری‌های آموزشی**، ۱۲(۴)، ۱۳۲-۱۰۹.
- عریضی، حمیدرضا؛ فراهانی، حجت‌اله. (۱۳۸۸). **روش‌های پیشرفته پژوهش در علوم انسانی (رویکردی کاربردی) برای دانشجویان رشته های علوم رفتاری، علوم اجتماعی، علوم تربیتی، تربیت بدنی، مدیریت و علوم سیاسی**. اصفهان: جهاد دانشگاهی واحد دانشگاه اصفهان.
- حضرتی، حمیده. (۱۳۷۸). **بررسی رابطه انگیزه پیشرفت و خودکارآمدی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر پیش دانشگاهی منطقه ۱۵ آموزش و پرورش شهر تهران**. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- حمیدی‌پور، رحیم. (۱۳۷۷). **رابطه جو مدرسه با کارآمدی شخصی مشاوران مدرسه**. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد. دانشگاه تربیت معلم تهران.
- سهرابی‌فرد، نسرين. (۱۳۸۵). مروری بر مبانی فراتحلیل. **فصلنامه روان‌شناسان ایرانی**، ۳(۱۰)، ۱۷۱-۱۶۹.
- شاهماری سوها، فضایل. (۱۳۸۶). **مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و خودکارآمدی در دانش‌آموزان با عملکرد تحصیلی بالا و پایین دوره پیش دانشگاهی ناحیه دو شهر اردبیل**. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- هومن، حیدرعلی. (۱۳۸۷). **راهنمای عملی فراتحلیل در پژوهش علمی**. تهران: انتشارات سمت.
- Anderman, E. M. & young T. A. J. (1994). Motivation and strategy use in science: Individual Differences and classroom effects. **Journal of Research in science teaching**, 31, 811-831.
- Bandura. A., & Locke.E.A. (2003). Negative self- efficacy and goal revisited. **Journal of Applied psychology**, 88 (1). 87-89.
- Cohen, J. 1977. **Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences, Revised ed.**, New york: Academic Press.
- Glass , G.(1976). Primary, secondary and Meta-Analysis of Research, **Educational Researcher**, 5, 3-8.
- Hunter, J., Schmidt, and G. Jackson.(1982). **Meta-Analysis: Cumulating Research Findings Across studies**, Beverly Hills CA: Sage.

- Pajares, F. Miller, D. (1994). Role of self-efficacy and self- Concept Beliefs in Mathematical problem solving: A path Analysis. **Journal of educational psychology** 86, 193-203.
- Pajares, F. (1995). Self-efficacy in academic setting. **American Research Association**. 96, 1-22.
- Pajares, F, & Graham, L. (1999). Self-efficacy motivation constrycts, **school students. contemporary educational psychology**, 24.124-130.
- Schunk, D. H. (2000). **Learning theories: An educational perspective**. Englewood Cliffs, NJ: Merrill.
- Steyn, R., & Mynhardt, J. (2008). Factors that influence the forming of self-efficacy perceptions. **South African Journal of Psychology**. 38(3). 563-573.
- Wolf, F. (1982). **Meta-Analysis: Quantitative Methods for Research synthesis**. Beverly Hills, CA: sage.
- Walstone, Nj: & Wood Ward B. S. (1987). Age and health care belifes self-efficacy as a mediator of low desire for contor. **psychology and Aging** , 2 , 3-8.
- Villant, G. E. (2003). Mental health. **American Journal of psychiatry**, 16, 1384-1374.
- Thabane, Lehana. (2004). **An Overview of meta – analysis: Statistical and methodological issues in randomized Clinical trials**. Mc Master University.

